

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

2. JANUARJA

ŠTEV. 1.

Bravcem „Gospodarja in gospodinje“

Okoli 300 strokovnih člankov iz vseh panog kmetijstva in iz gospodinjstva je bilo objavljenih v vseh 52 številkah »Gospodarja in gospodinje«. Nešteto je bilo pa krajših sestavkov in črtice vse-skozi zanimive in poučne vsebine v tem letniku, ki obsega debelo knjigo s 408 stranmi. To je naravnost ogromna zbirka samih poučnih spisov, namenjenih našim preprostim gospodarjem in gospodinjam. Ta navodila, zajeta vsa iz praktičnega življenja in popolnoma preizkušena, naj bi bila svetovalec in zanesljiv kažipot pri vsakdanjih opravilih na polju, v hlevu, v sadovnjaku, v vrtu, v sobi in kuhinji.

S to številko končamo letošnji letnik »Gospodarja in gospodinje«. Naj danes za sklep tega leta in namesto strokovnega članka, zastavimo našim bravcem nekaj vprašanj, ki se nam zde važna in zlasti za sedanje čase še posebno potrebna. Odgovor na ta vprašanja naj si napravi vsakdo sam.

1. Ali ste brali vsako štev. »Gospodarja in gospodinje« in uvaževali dotične nasvete in navodila? Strokovna ali pravzaprav stanovska izobrazba, zlasti našega srednjega in malega kmetovalca in vobče tudi naših gospodinj je pomanjkljiva in večkrat kar nezadostna. Kje naj si jo pa splošnost pridobi, ko imamo tako malo kmetijskih in gospodinjjskih šol?! Edina možnost, da si vsaj najpotrebnejše znanje pridobimo in izpopolnjujemo, je v tem, da beremo strokovne knjige in strokovne časopise. Kdor zameta čtivo in ne čuti potrebe za branje zlasti strokovnih spisov, njega še ni obsijala luč prosvete, on tava v temi in mu še ni jasno, da je današnje gospodarske stiske marsikje v veliki meri kriva pomanjkljiva strokovna izobrazba. Kdor dela samo z rokami po zgledu svojih prednikov, ne bo mogel nikdar uspešno tekrovati s tistimi, ki delajo obenem

tudi z glavo in sledijo v svojem gospodarstvu duhu časa. Kdor dandanes ne bere strokovnih knjig in drugih strokovnih spisov, ne more napredovati, ampak hitro zaostaja. Kdor ne »bere«, raztresa.

2. Ali ste posamezne štev. »Gospodarja in gospodinje«, pa tudi drugih strokovnih časopisov, ko ste jih prebrali, spravljali? Strokovnih časopisov ne zamenjavajmo z dnevniki in političnimi listi. Tu ne najdemo novic, ki so trenutno morebiti zanimive, ki pa so brez vrednosti, ko jih preberemo. Vsi strokovni spisi imajo stalno vrednost in veljavo za daljšo dobo. Zato je velik gospodarski greh, ako tako čtivo malomarno zametamo, namesto, da bi ga skrbno hranili, da bi ga ob prillki zopet lahko vzeli v roke in se z njim okoristili. Kdor je spravljajal vseh 52 št. »Gospodarja in gospodinje«, ima danes v rokah debelo, 408 strani obsegajočo knjigo, ki je polna nalašč za naše razmere zbranih spisov, praktičnih navodil, nasvetov, razprav, smernic itd. Knjižnice po naših kmečkih domovih bi bile zopet bogatejše za lepo knjigo, ki bi jo z velikim pridom lahko prebirali še naši otroci.

3. Kako boste ohranili ta zaklad, da se ne raztrese in ne porazgubi? Vsakdo, ki je skrbno shranjeval posamezne številke strokovnega časopisa, jih bo sedaj takoj, ko bo prejel zadnjo številko, uredil in na kakoršenkoli način sešil ali zvezal, da se bodo trdno držale skupaj v obliki knjige. Kdor more utrpiti nekaj dinarjev in ima priliko, naj da zbrane in urejene letnike vezat. Vesel jih bo vzel v roke še mnogokrat in ne bo mu žal stroškov za vezavo. Večina pa tega žal ne bo zmogla. Ne preostane drugega, nego da si pomagamo sami. Vse številke zložene in uravnane na hrbtni strani nekolikokrat prebodimo (z močno iglo ali s šilom) in name-

sto trdih platnic prelepimo knjigo z močnejšim papirjem, da dobimo nekoliko trdnejši ovitek. Obrezati tako za silo zvezane knjige bržčas ne bomo mogli, ker je za treba ostrega orodja in nekoliko spretnosti. Ako tako, čeprav še tako preprosto, zvezano knjigo spravimo na varno pred majhnimi otroci in z njo previdno ravnamo, nam lahko dobro služi še mnogo leta.

4. In vi vsi, ki doslej Domoljubove priloge in drugih strokovnih listov niste shranjevali, ampak pustili, da so jih — morebiti celo neprebrane — spro-

ti strgali? Prijateljsko vam svetujemo naredite si iz trdega papirja ali lepence **ovoj** (mapo), napišite na zunanjo stran z debelimi črkami ime dotičnega lista in v ta ovoj spravljajte vsako številko sproti, ko jo prejmete in preberete. Ta majhen trud in pazljivost bo knjiga, ki se bo na ta način nabrala, koncem leta bogato poplačala. Važno je, da se vsaka številka sproti prebere ne pa odlaša za poznejš čas ali celo za konec leta. Vsi spisi v strokovnih časopisih se nanašajo na dotični letni čas in so samo za tisto dobo važni.

Sadjar in vrtnar v januarju

Prvo štev. »Gospodarja in gospodinjce« začnimo s kratkim opozorilom na nekatera opravila, ki jih radi pozabljammo ali pa odlašamo, ki so pa vendarle potrebna, zlasti še dandanes, ko je tako trda za denar.

Sadovnjak in vrt pri hiši sta pod debelo snežno odejo. Zunaj za enkrat torej ne bo posebnega dela, pač pa ga je dovolj doma. Pred vsem je sedaj pravi čas za **pregled in popravo orodja**. Med letom se je marsikaj porazgubilo, razneslo, pokvarilo in izrabilo. Preiščimo vse prostore, kjer je kaj ostalo, iztirjajmo, kar smo posodili in vse zberimo na primernem prostoru, kjer je toliko toplo, da lahko delamo.

Najprej vse, kar smo zbrali, **osnažimo**, kajti zanemarjeno orodje, ki se ga drži še blato in rja, se kvari, vrhutega pa izpričuje slabega gospodarja. Ko je orodje osnaženo, ga razberimo v dve skupini: kar je še v dobrem stanju in brez vsake poprave uporabno, denimo skupaj, kar pa je pokvarjeno in potrebno popravila, zložimo zase na drug kup. Sedaj se lotimo prve skupine. Vsak kos posebe vzemimo v roke in ga prenovimo na ta način, da železne dele namažemo s kako mastjo (laneno olje, firnež), da ne rjave. Kar je pa lesenega, pa, če le mogoče, prepleskajmo z oljnato barvo ali pa tudi s samim firnežem. Taka prevlaka sicer ni neogibno potrebna, toda je jako koristna iz dveh vzrokov: Prvič je prepleskan les neprijetno bolj trpežen nego surov, drugič pa dobi orodje lepo zunanost in znak solidnosti in večje vrednosti. Tako orodje se tudi ne more tako lahko za-

mešati med tuje in je manj v nevarnosti pred dolgorsteži.

Več dela nam da pokvarjeno orodje. Nekatere obrabljene železne dele treba dati v popravilo kovaču, druge zopet ključavničarju. Kar pa količkaj mogoče, popravimo sami. Zlomljenih toporišč in raznih ročajev ne bomo dajali popravljat kolarju, ampak naredimo nove sami. V to svrhu ima skrben gospodar vedno v zalogi primeren suh les, ki ga pripravi pri ugodni priliki, ko seka drva ali pripravlja kole itd.

Važno je, da je ročno orodje trdno in zanesljivo nasajeno, da se ne more razmajati, ko se čez poletje les presuši. Zato je treba toporišča dobro presušiti na peči, preden nasajamo sekire, motike itd. Nazadnje še vse popravljeno orodje namažemo s firnežem ali s kako barvo, kakor je bilo že povedano.

Posebne obdelave zahteva **rezično orodje**: noži, škarje, žage itd. Vsako orodje je treba pregledati, če je v redu, sklepe namazati z oljem in nazadnje nabrusiti in ogladiti, da ima svojemu namenu primerno ostrino.

Vsak sadjar potrebuje pri požlahtnjanju, pri precepljanju in za mazanje večjih ran na sadnem drevju **cepilno smolo**, ki si jo sedaj pozimi prav lahko in poceni naredi sam. Pri tem poslu se ravnajmo po temle navodilu:

Naberimo **smrekove smole**, ki naj bo kolikor mogoče čista in jo raztopimo v železnem lonec na žerjavi. Lonec naj bo tako velik, da je le prilično do polovice napolnjen s smolo. Ko je smola popolnoma raztopljena, (pa ne vrela), vzemimo lonec z ognja in ga ne-

simo nekam ven na prosto ter vlivajmo v raztopljeno smolo prav počasi **vinški cvet (špirit)**. Na vsak kilogram smole je treba prilično 2 decilitra vinskega cveta in sicer čistega. Denaturiran vinški cvet, ki ga uporabljamo za kurjavo, ni za cepilno smolo. Viški cvet moramo prilivati v smolo prav počasi in neprestano mešati. Tekočina se pri tem zelo napihuje in silí iz loneca, zato treba paziti, da ne pride v dotiko z ognjem, ker se takoj vneme. Cepilna smola je posebno voljna in lahko mazava, ako dodamo smrekovi smoli, ko se topi, na vsak kilogram 1 žlico lanenega olja in 10 dkg pravega čebelnega voska. Namesto smrekove smole vzamemo lahko tudi koštonijo. Vse drugo ostane neizpremenjeno.

Skrben sadjar reže v januarju cepiče, ker je ta mesec za to najbolj ugoden. Zlasti je treba dovolj zgodaj rezati cepiče od črešenj, ki jih v februarju že cepimo.

Posebno moramo pa opozoriti vse,

ki nameravajo spomladi saditi sadno drevje, da je ta mesec zadnji čas za naročanje sadnega drevja. Naročila se izvršujejo po vrsti, kakor prihajajo, prav po pregovoru: Kdor prej pride, tisti prej melje. Pred naročitvijo pa treba dobro premisliti, kakšna je lega in zemlja, kjer hočemo saditi. Od prave izbire je zavisen ves uspeh. Kažipot naj nam bo **sadni izbor za Slovenijo**.

Gospodinja, ki ima na skrbi zelenjadni in cvetlični vrt, bo pregledala semena, ki so ostala od prejšnjega leta, očistila in spravila bo v red semena, ki jih je sama pridelala in šele potem bo naročila ali kupila, kar ji manjka.

Sedaj je čas, da ob zimskih večerih vzamemo v roke kako poučno sadjarsko, vrtnarsko ali sploh kmetijsko knjigo ter beremo zlasti take sestavke, ki so za naše namene najvažnejši. Napravimo si tudi gospodarske načrte za sadovnjak, vrt, vinograd in sploh za vse panoge, s katerimi se bavimo, ali nameravamo na novo baviti. H.

Pri pomanjkanju stelje

Pri nas se uporablja za nastiljanje živini ponajveč listje. Slama pride v ta namen le malo v poštev, zlasti pa ne tedaj in ne tamkaj, kjer manjka seno. Praprrotje, vresje, mah, šota, ločje itd. pa tudi niso povsod na razpolago. Drugovrstnega nastilja pa je pri nas bolj malo. Radi lepe in dovolj tople jeseni je ostalo letos listje izredno dolgo na drevju. Od tedaj pa, ko je padlo listje z drevja, je bilo le nestalno in deževno vreme, dokler ni slednjič zapadel sneg. Le malokdo ima danes dovolj stelje. Ako ne izgine zopet sneg in ne pride kmalu do ugodnejšega vremena, na kar zdaj skoraj ni upati, bo velika večina hlevov lahko ostala do spomladi brez potrebnega in zadostnega nastilja. Pomanjkanju sena v sušnih krajih se tako pridružuje skoraj splošno pomanjkanje nastilja, kar je velik nedostatek za živino samo, ki bo morala pogrešati do nadaljnjega ali morda celo zimo suho, mehko in toplo ležišče, ki ni najzadnejši pogoj za zdravje in donosnost živine, pred vsem goveje živine in prasičev. Pa tudi potrebnega gnoja ne bo za pomladansko obdelovanje. Na tem mestu smo glede nastilja že svojčas

pisali, da je treba imeti nastil vedno za določeno dobo v zalogi. Spomladi in čez poletje je treba pripraviti toliko stelje, da ne zadostuje le do jeseni istega leta, temveč do spomladi prihodnjega leta. Ako je potem jesen ugodna za dobavo listja, se je treba z njim založiti že za poletje itd. Kdor je tako ravnal, je tudi zdaj še preskrbljen z nastiljem za celo zimo do spomladi.

Ko nam primanjkuje navadnega nastilja, rabimo v silí za nastiljanje žagovino, ostružbe itd. Tudi si pomagamo za silo s sveže nasekanim smrečjem, ki ga drobno sesekamo in porabimo za nastiljanje. Žagovine je le malokje dovolj na razpolago, zlasti danes ne, ko tudi lesna trgovina preveč počiva. Pa tudi smrečja ni vedno tukaj v toliki meri, da bi lahko vsaj približno zadostili potrebi. Razun tega je smrečje le manj vredno stelje. Kdor ima le slabo urejeno ali sploh neurejeno ležišče (staje) v govejem hlevu ali svinjaku, ne more izhajati brez nastilja. Kdor pa ima hlev z nepropuščajočim toplim ležiščem in dobro urejenim odtokom za gnojnico, bo rabil le malo stelje in bo izhajal v skrajnem slu-

čaju tudi brez vsakega nastilja. Treba mu je le redno in točno skrbeti za snažnost ležišča, da ostane povsem čedno in suho, s čemur onemogoči, da bi se živina onesnažila, ko stoji ali leži.

Zato bi svetovali vsakomur, ki ima še neurejeno ležišče in nima dovolj nastilja ali je popolnoma brez njega, da uredi ležišče za govejo živino še takoj zdaj vsaj toliko, da ne bo treba živini stati in ležati vso zimo v mokroti in blatu. Toliko desk je skoraj vedno pri hiši, kolikor jih je potrebno za napravo lesenega ležišča. V to svrho naj vsakdo najprej izravna ali splanira v hlevu vse ležišče, na to naj položi in utrdi vzdolž jasl eno ali dve vrsti primerno močnih tramičev, da lahko na nje pribije dovolj močne deske. Leži-

šče naj bo le okrog dva metra dolgo (od jasl pa do jarka za gnojuico) in naj prav malo visi proti jarku za gnojuico in blato. Jarek ob koncu ležišča mora biti dovolj vglobljen in primeren širok. Za napravo zasilnega lesenega ležišča (poda) dosežemo, da ostane goveja živina kljub pomanjkanju nastilja vsaj kolikortoliko snažna, pa tudi zdrava in sposobna za donos, česar ne moremo pričakovati od živine, ki je prisiljena ležati v lastnem blatu in moči tudi pri primernem krmiljenju. Da se naprava takega zasilnega ležišča izplača, ako nimamo potrebne stelje, ni potreba še posebej dokazovati. Kakor v govejem hlevu si lahko pomagamo z napravo zasilnega lesenega ležišča tudi v svinjaku.

Razgovor o panjih

Poleg splošno udomačenega in preizkušenega A-Z panja, preprost čebelar ne bo tratil časa in denarja za razne druge sisteme in oblike. O tem smo že zadnjič prišli na jasno. Slovenci bomo zaenkrat ostali pri njem in še pri kranjčcu, v kolikor kdo s čebelarstvom pričinja. Ni naš namen, da bi A-Z panj hvalili in priporočali onim čebelarjem, ki že čebelarijo v drugih panjskih oblikah. Naše prizadevanje bi bilo čisto odveč. Pravijo, da vsak berač svoje malho hvali. Tako tudi čebelarji svoje sisteme, ki jih uporabljajo. Gre samo za to, da se nepristransko ugotovi, da so pristaši A-Z panja v veliki večini. Iz tega dejstva naj vsak izvaja posledice, da si ohrani nevšečnosti in stroške.

Gotovo bi se naši podeželski čebelarji že v večji meri posluževali A-Z panja, če ne bi bil tako drag. Danes za en sam panj brez čebel, ki je prvovrstno izdelan, šteti 225 Din, je odločno preveč za kmečkega človeka. Denar je silno dragocen, ko ga včasih še za sol in olje ni. Kako si pomagati? Dajmo to stvar nekoliko premisliti in poiskati izhod!

Znano je, da so kmečki ljudje vprav občudovanja vredni, če je treba opraviti kako rokodelsko delo. Posebno ker ni denarja, da bi bilo moči plačati za služek rokodelcu, se loti kmečki človek sam posla in ga večidel prav dobro izvrši. Zato je skoro izključeno, da

ne bi bilo pri sleherni kmečki hiši najpotrebnejšega orodja za to in ono. Zlasti mizarskega orodja skoro ni moči pogrešati. Saj se vedno kaj primeri pri vozu, drevesu, plužnah, brani, grabljah itd.; kdo bi nosil ali vozil pokvaro k mizarju ali kolarju! Po zimi ima kmečki človek čas, da s takšnimi stvarmi štedliva. Kaj ko bi poskusil tudi A-Z panj sam narediti! Prvi izdelek bo morda okoren in slabše vrste, drugi bo že boljši. Deske so dandanes poceni, vse železje za notranjost opremo z navadno rešetko in kvačicami stane nekako 40 Din, torej bi vendarle prišel doma narejen panj mnogo ceneje, kakor kupljen. Na lično izdelavo za oko niti ni treba posebno paziti. Saj se prav polikani in gosposko izdelani panji v kmečki čebelnjak še ne podadajo. Glavno je, da so mere točne in da je delo solidno.

Ker so marsikje po kmetih že do sedaj čebelarji sami iz delovali A-Z panje in jih bodo še tudi v bodoče, morebiti še v večjem obsegu, naj na tem mestu podamo nekaj koristnih navodil, ki naj bi jih upoštevali vsi, ki si sami izdelujejo panje, pa tudi vsi, ki poverijo z izdelavo domačega mizarja, ki dela ni vaje. Marsikatera nejevolja in kletvica bo prihranjena potem, ko bodo panji obljudeni.

Pri izbori lesa je treba dobro pomeniti, da mora biti popolnoma suh. Tega pogoja ne moremo dovolj krepko

podčrtati. Še čisto suh les se nekako usuši in poka, kaj šele napol suh. Potem pa postane vse preohlapno, vse se guga in povsod je polno špranj. Da je neprijetno mašiti špranje in pri obljudenem panju nemogoče preohlapne dele popravljati, je razumljivo. Kdor ne bi mogel dobiti popolnoma suhega lesa, naj se dela ne loti, ker se bo pozneje gotovo kesal, če bo porabil slabo suh les.

Pri izdelovanju samem je najvažnejša zahteva, da morajo biti mere natančne. Če je les čisto suh, notranjih delov (okenc in pritklin) ne kaže umeriti do lasu točno, tako, da bi že v gorki in suhi sobi vse šlo trdo skupaj. Les se bo pozimi nekoliko z vlago napojil in spomladj ne bo moči okenc odrgati. Pač pa mora do lasu točno biti umerjena notranja svetloba panja. Naravnost do pičice natančno morajo biti vloženi železni nosilci za satnike in sicer od spodnje strani rešetke oz. od stropa merjeno, prav tako zanesljivo morajo biti po meri izdelani vsi okvirji za satje. V točnosti teh mer je skrita odličnost panja. Čim natančnejša je notranja izdelava glede mer, tem boljši je panj in tem prijetnejše je delo v njem. Čebelarju, ki ni še na lastni koži preizkusil, kaj se pravi imeti v čebelnjaku en sam netočno izdelan panj, ne bo šlo v glavo, zakaj je to tako važno. Ko bo pa videl, da mu bo delo dvakrat težje ali včasih docela nemogoče, bo spoznal, kako prav smo imeli, samo takrat bo nekoliko pre-

pozno! Najneprijetneje pa postane čebelarjenje, če ima človek več A-Z panjev, pa ima vsak nekoliko drugačno mero. Treba je z zamenjavanjem satnikov družine med seboj izenačevati, delati iz več družin narejene roje, dodajati prazno satje in satnice: zdaj pa premislite, kako je mogoče v en panj zriniti satnike treh ali štirih različnih mer! Eden je premajhen, drugi toliko prevelik, da se v strop zadeva, tretji je prekratek in ga kvačice ne primejo itd. Same nepravilike, ki človeku priskajo na žolč in delo otežkujejo in mu ga do kraja zagrenijo. Potem so seveda panji krivi! Oblika ni zanič! In čebele so sitne. Kaj bi ne bile, če pa razsaja po panju kot na sodnji dan!

O izdelavi panjev bi bilo še omeniti, da niso dobri z žebli zbiti. Les se krivi in žebli radi odnehavajo. Stranice naj bodo spojene s takozvanim cinkanjem. Te vrste izdelava je sicer težja in zamudnejša, pa se izplača. Posebno pri prevažanju panjev se pokaže njena velika prednost, ko panj celo z voza pade, pa se vendar ne razleti. Tak slučaj je doživel pisec teh vrstic. Če bi bil takrat panj slabo grajen in samo z žebli zbit, bi bila nesreča nedogledna, ker so blii v vozu vpreženi konji, ki bi jih bile čebele gotovo napadle, če bi se bil panj razletel. Tako se je pa komaj nekaj satov zlomilo, druge nesreče ni bilo.

Zaradi še nekaterih važnih stvari bomo povedali svoje mišljenje v prihodnjem članku.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Predal za loščila

Snažilne potrebščine za čevlje včasih nimajo pravega prostora. V omaro ne spadajo, ker preveč zamažejo police ali predal ter zavzamejo prostor, ki ga manjka še za druge, potrebnejše reči.

Prav lepo v redu, sama zase in poleg tega priročno, shranjujemo loščila, krpe in krtače za čevlje lahko v kuhinjskem stolčku, ako je napravljen tako, da se sedež (vrhna plošča) dvigne, pod njim pa je prostor v obliki predala (v katerem imajo dovolj prostora vse snažilne potrebščine za čevlje; tu so vsakemu lahko dostopne in

ne zavzemajo prav za prav nobenega prostora. Zaprt stolček pa uporabljamo kakor druge kuhinjske stolčke. Na enak način si preuredimo lahko celo klopi, v kateri imamo poleg čistilnih potrebščin shranjene tudi čevlje.

S. H.

KUHINJA

Riževe klobase. Za en liter riža rabim: prešičevo sree, eno četrtno glave in polovico pljuč. Pri kuhanju riža je paziti posebno na to, da ni premeško kuhan. Premehko kuhan riž bi napravil premeške in tudi neokusne klobase.

Pač pa morajo biti dobro skuhan: glava, pljuča in srce. Ta drob skuham v enem in pol litru vode. Ko je drob kuhan, ga razrežem in prav na drobno sesekljam. Potem pridenem shlajen riž, žlico v masti precvrte čebule, žlico drobno zrezanega zelenega peteršilja, polno žlico majaronovih plev, ščep dišave (gvirca), ščep cimeta, ščep suhe mete, polno žlico soli in tisto vodo, v kateri sem kuhala drob. Vse te snovi prav dobro zmešam in napravim klobase iz njih. Skuham jih v neslani vodi. Kuham jih deset do dvanajst minut. Vro naj počasi. Kuhane pomakam v vodo in devam na desko, da se ohladi. Kadar jih rabim, jih spečem v pečici.

Mesene klobase. Za te klobase se uporabijo slabši kosi mesa in sicer: meso med slanino na vratu, na trebuhu in na glavi. To meso bolj na debelo zmeljem ali na drobno zrežem. K dvema kg mesa pridenem pol kg slanine, na drobno narezane ali zmleto. Meso in slanina se prav temeljito zmeša. Za dober duh in okus se pridene stolčenega popra, primek čičkušjevega soka, malo solitra in primerne soli. Zelo dober okus da klobasam česen in sicer na vsak kg mesa dve žlici vina. Vse to se prav dobro zmeša, pregnete in postavi za nekaj časa na zračen prostor. Nato se s strojem, to je z brizgalno soljo napolnijo čreva. Te klobase pečemo, napol prekadimo in take skuhamo. Klo-

base, ki jih rabimo za poznejši čas, treba prav dobro posušiti. Zelo trdo posušene so dobre kuhane in tudi surove. Trda klobasa se mora kuhati par ur. Najboljše se skuha med ričetom, ker počasi in enakomerno vre. Da ostanejo klobase okusne in sočnate, se vložijo med mast ali med zasko. Med zasko se vložijo. Ako se denejo v mast, jih je treba z raztopljeno politi.

Kuhana mesena klobasa s kašo ali rižem. Meso za tako klobaso mora biti ravno tako odišavljeno, razrezano ali zmleto, kot za navadne mesene klobase. K enemu kg tega mesa se primeša tri pesti surove kaše, ali ravno toliko riža, ali pa mešano: riž in kaša. Riž ali kaša ali oboje se mora prav dobro premešati. Premešano se napolni v dobro opran želodec ali široko, možno črevo, danka imenovano. Napolniti se ne sme pregosto, ker se kaša in riž zelo nakuhata in bi vsled napetosti črevo počilo. Konec klobase se zavežejo z vrvice, želodec se pa zašije skupaj. Potem se dne ta klobasa kuhat v mrzlo vodo. Vreti mora dve uri v pokritem loncu. Ko neha vreti, se še za pol ure potegne na stran, da v nevretnju klobasa počije. Na mizo se da taka klobasa na dva prsta široko razrezane ploščice. Ako se da klobasa pred uporabo za 20 minut v pečico, ji postane črevo bolj krbko. V ta namen se mora klobasa politi z razbeljeno mastjo prej, ko se da v pečico.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska devizna borza. Na denarni borzi v Curihu je naš dinar pred božičem notiral 7.02 cent., po praznikih pa je nazadoval na 7.01 cent. Temu primerno so se zvišali tudi tečajni na naših borzah, četudi za malenkostno višino. Značilno je, da je avstrijski šilling na naših borzah porastel na 9.15 Din, efektivne lire so pa ljubljanski denarni zavodi plačevali po 3.05—3.10 Din. Nadalje so v zasebnem kliringu znašali: angleški funt 249.50 Din, nemška marka 14.15 Din, španska pezeta 6.74 Din, grški boni 30 par. Uradni tečajni so beležili: angleški funt 216.62 Din, ameriški dolar 43.69 Din, holandski guldinar 29.80 Din, nemška marka 17.63

Din, švicarski frank 14.28 Din, belgijski belga 7.40 Din, francoski frank 2.90 Din, češka krona 1.82 Din.

g Svetovni denarni trg. Cene srebra so začele nazadovati, ker so ga ameriške Zedinjene države prenehale nakupovati ozir. omejile nakup. Tako je cena za 1 kg čistega srebra padla od 1450 na 1350 Din. — Odtok zlata iz Francije izgleda, da se je zaenkrat ustavil pravzaprav le zmanjšal, kajti v zadnjem tednu oktobra je znašal 2834 milijonov frankov, minuli teden pa le 286 milj. Druga kriza franc. franka je zadala Francoski banki hud udarec, ker je morala ta oddati 6260 milij. frankov, t. j. skoro 19 milijard dinarjev. Že prva kriza od aprila do junija

je zahtevala 11 milijard frankov. Od konca letošnjega marca je torej Francoska banka zaradi dvakratne krize izgubila za 16,7 milijarde frankov zlata, t. j. v našem denarju za okrog 50 milijard dinarjev in so se zlate rezerve skrčile za nad 20 odstotkov. Tudi **madjarski penga** je razvrednoten in beleži več tečajev. V primeri s pariteto (približno 8,70 Din) imajo bankovci za 38,3% nižji tečaj, na črnih borzah pri trgovini s tujimi devizami celo 40,6%, vezani penga izkazuje ažio 52,9%, kuponski penga pa 66,3%. Poleg tega je Narodna banka uvedla v raznih kliringih razne tečaje: po 41% in 53% več kot znaša uradni tečaj, kar je odvisno od raznih inozemskih valut.

CENE

g Žitno tržišče. Položaj na žitnem tržišču je trden in zahtevajo za pšenico že 170 Din, za staro koruzo 110, novo času primerno suho 105, prekmursko pa 113—115 Din. Cene moki so se zvišale za 5 Din na 270—275 Din. — Na ljubljanski borzi so ostale ponujene cene še vedno iste in so nekaj višje od vojvodinskih. **Novi Sad** beleži: Pšenica bačka 165—170 Din, bačka ladja Tisa 174—176 Din, bačka ladja Begej 173—175 Din, slavonska 166—168 Din; Oves bački 132,50—135 Din. Rž ne notira; Koruza bačka stara 111—113 Din, bačka nova 108—110 Din; Moka: bačka og in ogg 245—270 Din, št. 2 225—250 Din, št. 5 205—230 Din, št. 6 185—210 Din. —

g Vinsko tržišče v Halozah. V Zavrču in na Turskem vrhu raste znano najzlahtnejša vinska kapljica, ki je letos posebno izvrstna. Saj je imel letošnji mošt 20—23° sladkorja in vino kaže 12 do 14° alkohola, kar je za tukajšna vina zelo mnogo. Vzlic tej izborni kvaliteti mu cene niso previsoke, ampak zahtevajo vinogradniki zanj le 3,50 do 5,50 Din za liter. Vzlic temu pa je le malo kupčij. Gostilničarji kupujejo le za sproti, vinski trgovci pa ponujajo za najboljša vina komaj po 3 do 3,75 za liter. Za tako nizko ceno pa vinogradniki svojega vina ne marajo oddajati in pričakujejo višjih cen.

g Vinska razstava v Ormožu. Prvič letos je Kletarsko društvo v Ormožu 18. decembra priredilo vinsko razstavo in sejdem, da privabi kupce v to središče vinske kupčije ormoško-ljutomer-

skega vina. Vinogradniki so se odzvali v lepem številu in razstavljenih je bilo 215 vrst vina, ki jih je ocenila posebna strokovna komisija. Ta je ugotovila, da je letošnji pridelek ormoško-ljutomerskih gorice zelo dober ter ga odlikuje harmoničen okus in fini buket. Vina 14 razstavljalcev so bila ocenjena odlično, nad polovico drugih vin pa prav dobro. — Prijavljenih na sejmu sklenjenih kupčij je bilo za 741 hl vina. Mnogi interesenti so si zaznamovali razna vina in vinogradnike za poznejšo dobavo. Cene za razna vina so bila od 3—5 Din za liter; nekatera sortna vina so pa dosegla celo 6 Din.

IZVOZ

g Kaj in koliko smo letos izvozili. Podati hočemo tu kratek pregled letošnjega izvoza agrarnih pridelkov. O njem ne moremo reči, da je bil dosedaj zadovoljiv, četudi smo v primeri z lanskim letom izvozili konopelj in hmelja več, zato pa je večina drugih pridelkov v manjših množinah šla v inozemstvo. Tu navajamo množino izvoza v tonah (po 1000 kg) in vrednost v milijonih Din za lansko in letošnje leto v svrhu primerjave.

	Leta 1934		Leto 1935	
	ton	m. D.	ton	m. D.
Žito	94.891	115.1	44.517	55.1
Koruzza	460.711	398.1	361.279	286.1
Sveže sadje	28.178	57.5	50.952	101.9
Suhe slive	16.559	74.3	8.576	40.3
Tobak	5.270	47.2	5.030	42.8
Hmelj	1.304	50.0	2.849	84.4
Konoplja	5.270	47.3	13.729	101.1

Skupen izvoz teh rastlinskih pridelkov je znašal:

leta 1934: 612.183 ton, 789,5 milj. Din,
leta 1935: 486.932 ton, 711,7 milj. Din.
Torej manj v letu 1935 125.251 ton 78,8 milj. Din.

Nekoliko boljše smo odrezali pri izvozu proizvodov naše živinoreje, od katerih smo odpravili v inozemstvo (v milijonih Din):

	L. 1934 Din		L. 1935 Din	
Konji glav	32.309	42.5	25.030	42.8
Govedo glav	54.029	81.1	30.796	49.3
Svinje glav	109.834	125.1	177.882	211.5
Perutnina stotov	8.778	79.6	7.505	67.0
Meso sveže stot.	7.612	73.2	11.728	142.8
Jajca stotov	10.884	86.0	10.596	97.8

PRAVNI NASVETI

Kdo bo dedič? A. P. M. V Ameriki je umrl vaš stric, neoženjen in brez oporoke. Predno je šel v Ameriko, je vam izročil svoje nepremično premoženje in denar, češ da vse to upravljajte, če ga pa ne bi bilo nazaj, da dobite vse to vi in vaša dva bratranca. Ker živi v Ameriki stričev brat, vprašate, kdo ima prednost kot dedič: ali brat ali vi in bratranca. — Ker je stric umrl brez oporoke, bodo dedovali po stricu zakonski dediči: če nima lastnih potomcev in starši več ne živijo, pridejo na vrsto bratje in sestre, oziroma njih potomec in sicer po enakih delih. Če je vaš oče že umrl in je bil brat vašemu stricu, boste vi dedovali zakoniti delež, ki bi sicer pripadel očetu, in bo tako velik, kot delež brata v Ameriki. Pojdite k sodišču in predlagajte, da se za umrlim stricem započne zapuščinska razprava. Pri tej razpravi boste dali dedičem tudi obračun o dosedanji vaši upravi stričevega premoženja. Če ne bi dediči hoteli ta obračun odobriti, češ da ste preveč denarja zase porabili, vas bodo morali tožiti.

Konkurenca v čevljarstvu. — K. F. J. Ne bo mogoče doseči, da bi oblast izgnala tretjega čevljarja, ki se je naselil v vaši občini, čeprav ni iz vašega kraja doma. Če ima obrtno dovoljenje in se bo pošteno obnašal, ga samo radi konkurence ne boste mogli preganjati.

Preskrba nezakonskega otroka na ozemlju bivše Srbije. V. T. Na ozemlju bivše Srbije veljajo glede nezakonskih otrok druge postave, kakor v Sloveniji. Tam se sploh ne sme preiskovati, kdo je nezakonski oče, razen ako je bila mati s silo odvedena ali ako se je dogodilo posilstvo. Zato bi bila tožba, ki bi jo vložila nezakonska mati proti nezakonskemu očetu, ki živi na ozemlju bivše Srbije, radi očetovstva brezuspešna.

Posledice mladostnega greha. P. J. P. — Fant, ki je bil spoznan za nezakonskega očeta, skozi 16 let ni plačeval nikake preživnine niti ni bil v tem času terjan, ker ni nič imel. Preživnina je bila takoj določena z zneskom 40 K mesečno in kasneje ni bila zvišana. Vprašate, če nezakonski otrok, ki je star 16 let, še sedaj lahko zahteva izplačilo cele narasle svote od nezakonskega očeta, ko bo prevzel posestvo od svojega očeta. — Preživnina se more iztirjati samo za zadnje tri leta, sicer je zastarana. Za zadnja tri leta bi se torej dala iztirjati živ-

nina, kar bi znašalo 360 Din, za prvih 13 let je pa zastarana. Če se nezakonski otrok še ne more sam preživljati, ima pravico, da zahteva, če se spremenijo premoženjske razmere očeta, povišanje preživnine, ki v znesku 10 Din mesečno nikakor ne odgovarja.

Predčasen odpust iz službe. J. A. — Spomladi 15. aprila ste nastopili službo hlapca in ste se z gospodarjem dogovorili, da ostanete celo leto v službi. Sedaj vam je gospodar odpovedal službo. Vprašate, če smete zahtevati celoletno plačilo. — Službeno razmerje prestane s potekom časa, za kateri je bilo sklenjeno. Vaša služba bi torej šele prenehala po dovršenem letu, t. j. 14. aprila 1936. Vendar pa sme službeno razmerje, ako je dogovorjeno za določeno dobo, vsak pogodbenik razdreti iz važnih razlogov pred potekom te dobe. Če odpusti gospodar hlapca predčasno brez tehtnega razloga, pa obdrži hlapec svojo pogodbeno pravico na plačilo za dobo, ki bi morala poteči do tlej, da bi prestalo službeno razmerje, s tem, da bi potekel pogodbeni čas. Imate torej pravico, da zahtevate plačilo do 14. aprila 1936. V to plačilo pa se mora vračunati, kar pridobite s tem, da ste v tem času drugod zaposleni oziroma, kar bi vi namenoma zamudili, da v tem času drugod zaslužite. Če ste pa sami dali povod za odpust, n. pr. da ste kadili, ko ste šli po mrvo, nimate nobene pravice do odškodnine radi odpusta.

Brezplačen cement. A. B. Nam ni znano, da bi sedaj kakšna javna ustanova delila brezplačen cement za zidanje stanovanjske hiše. — Če bi kaj bilo, bi gotovo vedeli na občini.

Posojilo. R. F. R. Pred dvema leti ste posodili nekemu tovarniškemu delavcu nekaj denarja, ki ga kljub opominom ne vrne. Vprašate, če lahko sodnim putem iztirjate svoj denar. — Da. Pokličite dolžnika na sodišče. Morda prizna svoj dolg in boste lahko na sodišču sklenili izvršljivo poravnavo. Če pa ne bi hotel priti na sodišče, ga morate tožiti in bodo pravdni stroški nekoliko večji, kot če bi napravili poravnavo. Na temelju izvršljive poravnave ali pa pravomočne sodbe boste lahko dali zarubiti njegov zaslužek v tovarni.

Premoženje polnoletnega varovanca. B. F. T. Če je nedoletnik, ki je imel premoženje naloženo po sodišču, postal polnoleten, ima pravico zahtevati, da se mu izplača denar, s katerim sedaj svobodno razpolaga. Svetujemo vam, da se pri sodišču zglaste in vam bodo tam tudi pokazali, pri katerih denarnih zavodih so naložene dediščine, ki so tekom let pripadle varovancu. Zvedeli boste tudi, če in v kakšni meri ti zavodi sedaj izplačujejo odpovedane sodne vloge.